

Atatürk ve çocuk

Bekir Onur

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Psikolojisi Profesörü

SUMMARY: Onur B. (Department of Educational Psychology, Ankara University Faculty of Educational Sciences, Ankara, Turkey). Atatürk and children. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 2010; 53; 253-257.

It is possible to consider Atatürk and the subject of children from two perspectives. The first point of view is the “emotional approach”, which indicates Atatürk’s love for children, while the other is the “cognitive approach”, which is derived from Atatürk’s cognitive and intellectual attitude toward the reality of children. Atatürk’s love for children is well known and can be related through many examples. On the other hand, Atatürk’s perception of children was not considered enough. Atatürk’s love for children and the close attention he gave to their welfare provided for the foundation of social and communal institutions and the development of social actions on behalf of children - April 23 Children’s Day, the Turkish Society for the Protection of Children and the “milk drop” movement are long-term social projects. At the cognitive and intellectual level, Atatürk suggested ideas that would make children individuals, free and independent. According to Atatürk, a “free” individual is “liberal” and “thinking”. A good-quality educational system, under the guidance of science, will make this possible.

Key words: Atatürk, children.

ÖZET: Atatürk ve çocuk konusu iki açıdan ele alınabilir. Birinci bakış açısına ‘duygusal’ yaklaşım diyebiliriz; burada Atatürk’ün çocuk sevgisi söz konusudur. Diğeri ‘bilişsel’ yaklaşımdır, burada Atatürk’ün çocuk olgusu karşısındaki bilişsel ve entelektüel tutumu söz konusudur. Atatürk’ün çocuk sevgisi aslında çok bilinen bir konudur ve birçok örnekle ele alınabilir; buna karşılık Atatürk’ün çocuk anlayışı daha az değerlendirilmiştir. Atatürk’ün çocuk sevgisi bireysel olarak çocuklara gösterdiği yakın ilgi; toplumsal olarak da çocuklarla ilgili kuruluşlar ve hareketler biçiminde kendini gösterir. Çocuk bayramı, çocuk esirgeme kurumu, süt damlası hareketi toplumsal ve uzun süreli projelerdir. Atatürk bilişsel ve entelektüel düzeyde de çocuğu birey yapacak, özgür ve bağımsız kılacak fikirler ileri sürmüştür. Atatürk’e göre çocuğun özgür bir birey olması, ‘hür fikirli’, ‘mütefekkir’ olması demektir; bunu sağlayacak olan da bilimin rehberliğindeki kaliteli bir eğitim sistemidir.

Atatürk ve çocuk konusu iki açıdan ele alınabilir. Birinci bakış açısına “duygusal” yaklaşım diyebiliriz; burada Atatürk’ün çocuk sevgisi söz konusudur. Diğeri “bilişsel” yaklaşımdır, burada Atatürk’ün çocuk olgusu karşısındaki bilişsel tutumu söz konusudur. Atatürk’ün çocuk sevgisi aslında çok bilinen bir konudur ve birçok örnekle ele alınabilir; buna karşılık Atatürk’ün çocuk anlayışı daha az değerlendirilmiştir. Bu çalışmada asıl incelemek istenilen konu da bu ikincisidir.

Anahtar kelimeler: Atatürk, çocuk.

Atatürk’ün çocuk sevgisinin pek çok somut belirtisi ve örneği vardır. Bunlar arasında yetim ve öksüz çocuklarla ilgilenmesi, başarılı ve girişken öğrencilere ilgi göstermesi, çocukları oyun oynamaya teşvik etmesi, çocuklara armağanlar vermesi, eğitim olanakları sağlaması sayılabilir. Bu ve benzeri örnekler

incelendiğinde Atatürk’ün çocuk sevgisinin bireysel ve toplumsal iki düzeyde ortaya çıktığı görülmektedir.

Atatürk’ün bir birey olarak çocukları çok sevdiği her zaman vurgulanmıştır. Bu sevgi zaman zaman onun gözlerini yaşartacak kadar duygusal bir görünüm kazanır. Örneğin 1925’te

Uşak'ta bir "şefkat yurdu"nu ziyaret ederken öksüz bir çocuğun konuşmasından etkilenip gözyaşlarını tutamamış ve "Ben hayatta çok az ağlayan bir adamım, o da burada oldu" demiştir. Atatürk'ün çocuk sevgisi kimilerince kendi çocuğu olmamasına bağlanmıştır. Atatürk ise bu duyguyu, "Çocuk sevgisi insan için bir ihtiyaçtır" ya da "Çocukları severiz, çünkü çocuk bizim devamımızdır" sözleriyle açıklamıştır. Atatürk çocukların en çok hoşuna giden özelliğini de, "iki yüzlülük bilmemeleri, duygularını içlerinden geldiği gibi açıklamaları" olarak belirtmiştir.

Psikiyatrist Vamık Volkan'a göre Atatürk'ün evlat edinme isteğinin altındaki psikolojik süreç yeni Türkiye kimliğinin oluşumuyla da yakından ilgilidir. Mustafa Kemal'in kişiliğinde, yas tutan annesini ve sonra yas tutan milleti kurtarma ve onarma misyonu egemendir. Atatürk kendini Türk halkının anne-babası, halkı da kendi çocuğu gibi gördüğü için evlatlıkları da Türk halkını simgeliyordu. Böylece yeni Türkiye kimliği de evlatlıklarda geliştirmek istediği kimlikte kendini gösteriyordu. Volkan'a göre Atatürk çocuklukta yaşadığı travmayı bu yolla yüceltmış ve onarıcı bir biçime dönüştürmüştü. Özellikle evlatlık kızların modern, yas tutmayan kişiler olarak gelişmesini istiyordu. Volkan Atatürk'ün bu idealini evlat edindiği küçük Ülkü'nün kişiliğinde simgesel olarak gerçekleştirmeye çalıştığını ileri sürmektedir. Volkan'a göre Atatürk'ün onarıcı kişiliği tarihi süreçlerle birleşerek yeni Türkiye'yi yaratmıştır¹. Bu psikanalitik yorumun bir dâhiyi açıklamaya yetip yetmeyeceği tartışılabilir.

Atatürk'ün bireysel çocuk sevgisi örneklerini şu başlıklar altında gruplayabiliriz:

Yetim ve öksüz çocuklar: Atatürk'ün daha Birinci Dünya Savaşı sırasında cephede bile yetim ve öksüz çocuklarla ilgilendiği "hatıra defteri"ndeki notlarında görülmektedir. Birinci Dünya Savaşı'nda Doğu Anadolu görevi sırasında tuttuğu "hatıra defteri" içinde yetim çocuklarla ilgilendiğini gösteren örnekler var: "Yolda 12 yaşında Ömer namında öksüz bir çocuk gördüm. Bunu yanıma aldım. Bu görülünce daha üç tane böyle anası babası ölmüş yetimler getirdiler, onlara da para vermekle iktifa ettim." (1916). Atatürk, Van'dan aldığı üç yaşındaki kimsesiz Abdürrahim'i İstanbul'da annesi Zübeyde Hanım'ın yanına bırakır. Zaferden sonra Ankara'ya getirtip Sanayi Mektebi'ne verir.

Kahramanlık şiirlerini okuyan çocuklar: Atatürk yurt gezilerinde kendisine kahramanlık şiirleri okuyan çocuklarla yakından ilgilenmiş, onlara ödülleri vermiştir. Ankara'da İzmir'in işgalini kınamak için düzenlenen "İzmir Gecesi"nde (16 Mayıs 1922) şiir okuyan altı yaşındaki Gültekin adlı çocuk Atatürk'ü duygulandırır. Atatürk Gültekin'e altın saatini hediye eder. Gültekin sonraki yıllarda da Atatürk'ün önünde şiirler okur.

Yurt ziyaretlerinde karşılaştığı çocuklar: Atatürk Kurtuluş Savaşı sırasında ve sonrasında ziyaret ettiği kentlerde karşılaştığı çocuklarla ilgilenmiş, bu fırsatla çocukluk hakkında güzel sözler söylemiştir. Bunlardan biri ilk kez cumhurbaşkanı seçildiği sırada Çankaya sırtlarında gezerken karşılaştığı çocukların ardından söylediği; "Milletin bağrından temiz bir nesil yetişiyor. Bu eseri ona bırakacağım ve gözüm arkada kalmayacak" sözüdür.

Okul ziyaretlerinde karşılaştığı çocuklar: Atatürk yurt gezilerinde okullara da mutlaka uğramış ve sınıflara girmiş, dersleri izlemiş, öğrencilere sorular sormuştur; başarılı yanıtlar veren kimi çocukların daha sonraki eğitim ve öğretimiyle ilgilenmiştir (burs bağlamak, yurt dışına göndermek gibi). Kılıç Ali Atatürk'ün bu özelliğini; "Gittikleri yerlerde gözüne bir çocuk ilerse derhal onunla sıkılmadan, yorulmadan uğraşırdı. Çocukların ellerine birer kağıt, kalem vererek yaşlarına göre kimine resim, kimine hesap, kimisine de güneş-dil teorisine ait meseleler yaptırarak meşgul olmaktan zevk alırdı" diye anlatmaktadır. Atatürk'ün okul ziyareti vesilesiyle söylediği bir sözü aşağıda inceleyeceğim bilişsel yapısıyla da ilişkilidir: "Ben çocukken hiç ezberleyemedim. Öğretmenlerimden ceza alırdım. Lâkin bundan memnunum. Her ezber ettiklerini belleseydim dimağımda düşünmeye yer kalmayacaktı."

Atatürk'ün çocuk sevgisinin toplumsal görüntüsü birtakım kurumların kurulmasıyla kendini göstermektedir. Bunların başında çocuk bayramını ve çocuk esirgeme kurumunu sayabiliriz. Çocuk bayramı geleneğinin kayda değer bir öyküsü vardır. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 1920'de açılmasından sonra 1921'de Meclis'te yapılan görüşmelerde 23 Nisan "Hakimiyet-i Milliye Bayramı" olarak kabul edilmiştir. 23 Nisan 1923'te kutlanan bayrama Atatürk de katılmış ve bayramın aynı zamanda "Çocuk Bayramı" olarak da kutlanmasını

istemmiştir. O yıllarda yasal bir düzenlemesi olmamakla birlikte bayramın adının “Hâkimiyeti Milliye ve Çocuk Bayramı” olması Atatürk’ün isteğidir. Çocuk Bayramı daha sonra Çocuk Esirgeme Kurumu’nun yeniden kurulmasıyla daha da gelişmiş ve yerleşmiştir. Çocuk Bayramı ilk kez 23 Nisan 1929’da bir hafta olarak kutlanmış ve derneğin o yıl yayımlanan “Çocuk Haftası” dergisine çocukla ilgili pek çok yazı ve şiir konmuştur².

Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk ulusal bayramı Hâkimiyet-i Milliye Bayramı’dır (1921) ve 23 Nisan günleri kutlanmaya başlanmıştır. Bu bayram günlerinde Himaye-i Etfal Cemiyeti için yardım toplanması gelenek olmuştur. Cemiyet 1926 yılında 23 Nisan’ı Çocuklar Günü olarak kabul etmiştir; 1927’de 23 Nisan Çocuk Bayramı olarak belirlenmiştir; sonraki yıllarda Milli Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı olarak kutlanır olmuştur. 1929 yılında Cemiyet 23 – 30 Nisan günlerini Çocuk Haftası yapmıştır. 1981’de bayramlar ve tatillerle ilgili yasa düzenlenirken 23 Nisan günü Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı olarak tescil edilmiştir³.

İlk adıyla “Himaye-i Etfal Cemiyeti” Ankara’da ilk kez 1 Ekim 1921’de çalışmalarına başlamış ve Kurtuluş Savaşı sırasında yetim ve öksüz çocukları koruma altına almıştır. Bu çocuklarla eskiden beri ilgili olan Atatürk derneğin kurucusu ve koruyucusu da olmuştur. Çocuk Esirgeme Kurumu’nun tarihçesine biraz yakından bakmakta yarar var. Himaye-i Etfal Cemiyeti ilk olarak 1908’de Kırklareli’nde kurulmuş, 1917’de İstanbul’da kuruluşu yenilenmiştir. Başka şubeler de açan bu kuruluşun ana amacı savaşların ortaya çıkardığı kimsesiz çocukları koruma altına almaktır. Ancak dinsel kaygılarla ve sevap işleme güdüsüyle başlayan hareketin modern toplumun gereği olan örgütlü bir dayanışma niteliğini kazanması daha sonra olmuştur. Bu yönde ilk girişim 1916’da İstanbul’un işgali sırasında yapılmış, daha sonra kurtuluş savaşına katılmak için Ankara’ya geçen bir avuç idealist kişinin önderliğinde gerçekleşmiştir (Ahmet Muhtar Bey, Besim Ömer Paşa, Yunus Nadi, Tefik Bey, Tefik Hadi Bey). “Süt Damlası” hareketinin başında da bu kişiler vardır. Kurumu Ankara’da kuran kişilerin sayısı çok daha fazladır. Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu 1921’de savaşın zor günlerinde Ankara’da resmen kurulmuştur. Atatürk’ün yetim çocuklara yönelik koruyuculuğu daha

savaş sırasında bu kurumda temellendirilmiştir. Atatürk 1921’de Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi sıfatıyla, “Himaye-i Etfal Cemiyeti muhteremesinin himayesini kemali iftiharla kabul ettim. Cemiyetin kıymetkar ve feyizkar mesaisinde muvaffak olmasını temenni ederim efendim” demektedir⁴.

Kurumun yönetmeliği kurumun sadece çocuklara değil anne adaylarına, annelere, öğrencilere, öğretmenlere yönelik etkinlikler için de görevlendirildiğini göstermektedir. Böylece kurumun sosyal hizmetler alanında çağdaş çözümler ürettiği, üstelik yönetmelikte yer almayan etkinliklere de yer verildiği anlaşılmaktadır: Çocuk haftası, gülbüz çocuk yarışması, yaz okulu çalışması, çocuk bahçesi, çocuk yuvası, sağlık müzesi kurma, oyuncak üretme, vb. “Süt Damlaları” hareketi kurumun ilk etkinliklerinden biridir ve son derece anlamlıdır.

Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu 1981’de yasa ile “Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu” adını almıştır.

Çocuk Esirgeme Kurumu’nun çocuklara yönelik önemli çalışmaları içinde “süt damlaları” adıyla yoksul çocuklara süt dağıtılması, çocuk aşevlerinin çalıştırılması, “çocuk ve anne mutfağı”, “talebe sofraları” kurulması, çocuk bahçeleri açılması sayılabilir. Çocuk Esirgeme Kurumu; çocuk yuvaları, gündüz bakımevleri, çocuk kütüphaneleri, çocuk poliklinikleri ve dispanserleri, yaz okulları vb. gibi pek çok kuruluş ve hizmet gerçekleştirmiştir. Böylece Çocuk Esirgeme Kurumu’nun sadece bayram ya da balo düzenleyen ya da çocuk dergisi yayımlayan bir kuruluş olmadığı, pek çok toplumsal hizmeti başlattığı ve sürdürdüğü görülmektedir⁵.

Erken Cumhuriyet yılları, Türkiye’de çocuğa tam anlamıyla önem verilen yıllar olmuştur. Çocuklarla bilinçli olarak ilgilenmek birtakım politikaların ve programların oluşturulmasını ve uygulanmasını gerektirir. 1920’li yıllarda Cumhuriyet’in ilk işi çocukları erken ölümden kurtaracak sağlık önlemleri almak (çocuk klinikleri, doğum evleri açmak gibi) ve beslenme yetersizliğinin önüne geçmek (Süt Damlası hareketiyle bebeklere taze süt, pirinç unu dağıtmak gibi) olmuştur. Halka doğum ve çocuk sağlığı bilgileri vermek de bu bilinçli politikanın bir parçasıdır⁶. Kanımca en önemli nokta da bu halk eğitimi seferberliğidir.

Atatürk'ün çocuk anlayışı

Atatürk'ün çocuk anlayışını incelemeye bir anekdotu aktararak başlayabiliriz: Savaş hazırlıkları içinde bir gün bir köyün yakınlarında mola verildiğinde Atatürk köy kahvesinde oturur. Köyün imamı askerlerin köyün köprüsünü onarmalarını Atatürk'ten rica eder, askerler köprüyü hemen yaparlar, imam da Atatürk'e teşekkür eder. Sonra Atatürk imama evli olup olmadığını sorar. İmam, "Evlüyüm paşam. Elinizi öper dört tane köleniz var" der. Bunun üzerine Atatürk, "Niçin kölem olacaktı. Onlar sizin çocuklarınız, bizlerin de evlatları. Yok, böyle şeyler imam efendi" diye tepki gösterir. Daha sonra Atatürk "Seni Ankara'da karınla misafir etmek isterim, gelir misin?" diye sorar. İmam, "Emriniz olur paşam" diye cevap verir. Atatürk, "Ama bir şartım var, karın peçesini çıkaracak" der. Dehşete düşen imam Atatürk'e şaşkın şaşkın bakarken Atatürk, "Bunlar olacak imam efendi, bunların hepsi olacak" diye vurgular⁷.

Bu anekdot Atatürk'ün daha savaşın başında ve içindeyken cumhuriyetin yaşam tarzını planladığını göstermektedir. Kadınlara ve çocuklara yönelik modern bir anlayışa sahip olan Atatürk'ün bu yeni anlayışı bütün topluma yaymayı planladığı anlaşılmaktadır. İşte bu anlayışı ortaya çıkarmak ve yorumlamak Atatürk'ün çocuk karşısındaki tutumunu anlamak açısından önemlidir.

Atatürk'ten anılar derleyen Hasan Rıza Soyak da Atatürk'ün çocuk sevgisini vurgulamaktadır: "Atatürk, çocukları çok severdi. Onun dilinde çocuk, sevgi demektir"⁸. Ancak Atatürk'ün çocuk hakkındaki görüşlerinin çocuk sevgisinden daha önemli olduğunu söyleyebiliriz. Soyak'ın aktardığına göre Atatürk "çocuk terbiyesi" hakkında konuştukları bir gün şunları söylemiştir: "Çoğu ailelerin öteden beri çok kötü bir alışkanlıkları var; çocuklarını söyletmez ve dinlemezler. Zavallılar lafa karışınca, 'sen büyüklerin konuşmasına karışma' der, sustururlar. Ne kadar yanlış, hatta zararlı bir hareket. Hâlbuki tam tersine çocukları serbestçe konuşmaya, düşündüklerini, duyduklarını olduğu gibi ifade etmeye teşvik etmelidirler; böylece hem hatalarını düzeltmeye imkân bulunur, hem de ileride yalancı ve riyakâr olmalarının önüne geçilmiş olur. Kısacası çocuklarımızı artık düşüncelerini hiç çekinmeden açıkça ifade etmeye, içten inandıklarını savunmaya, buna karşılık da

başkalarının samimi düşüncelerine saygı beslemeye alıştırmalıyız."

Atatürk'ün bu sözleri çocuğu birey olarak görme idealini dile getirmektedir. Başka bir deyişle, çocuğu köle olarak gören geleneksel çocuk yetiştirme sistemini değiştirme dileğini göstermektedir. Çocuğun birey olmasını isteyen Atatürk aynı şekilde onun yurttaş olmasını da beklemektedir. Atatürk'ün aynı söyleşideki şu sözleri bu isteğin ifadesidir: "Aynı zamanda onların temiz yüreklerinde, yurt, ulus, aile ve yurttaş sevgisiyle beraber doğruya, iyiye ve güzel şeylere karşı sevgi ve ilgi uyandırmaya çalışmalıdır. Bence bunlar çocuk terbiyesinde ana kucağından en yüksek eğitim ocağına kadar her yerde, her zaman üzerinde durulacak önemli noktalardır. Ancak bu surettir ki, çocuklarımız memlekete yararlı birer vatandaş ve mükemmel birer insan olurlar."

Atatürk'ün çocuğu birey ve yurttaş olarak görme idealini doğru değerlendirmek gerekir. Zaman zaman ileri sürüldüğü gibi bu anlayış padişahın kulundan cumhuriyetin kuluna geçişi temsil etmez. Tam tersine Atatürk özgür bir birey yaratmanın peşindedir. Atatürk'ün görmeyi istediği birey çocuğun ya da özne çocuğun nasıl biri olduğunu anlamak için şu örneği inceleyebiliriz. Nisan 1929'da ilk kez hafta olarak kutlanan çocuk bayramı nedeniyle Türk Ocağı'nı bir hafta süreyle yöneten çocuklar Atatürk'e şu telgrafı çekerler: "Bugün Hâkimiyet-i Milliye Bayramı. Bayramınızı tebrik ederiz. Biz, bütün Türkiye çocukları büyük bir sevinç içindeyiz. Bu mübarek Hâkimiyet-i Milliye gününde çocukların da hâkimiyetini kabul ettiğiniz için size ayrıca teşekkür ederiz. "Telgrafın altında iki çocuğun adı var. İlginç olan aynı çocukların 4000 çocuk adına yine bir telgrafla Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne çocukların isteklerini iletmeleridir. Bu telgrafta; çocukların dövülmemesi, dilenci ya da hamal yapılmaması, her çocuğa sağlık ve gıda sağlanması, çocuk sineması yapılması, izci örgütü kurulması, okul, yuva sağlanması, yoksul çocuklar için Çocuk Esirgeme Kurumu'nun her yere yayılması istenmektedir. Bu telgrafın içeriği çocukların kendi sorularının, gereksinmelerinin farkında olduklarını ve bir şeyler yapmak istediklerini göstermektedir. Buradaki cesaret, inisiyatif, girişim gücü dikkati çekmektedir. Özellikle eğitim görmek için alay komutanına, valiye, kaymakama, milli eğitim müdürüne tek

başına çıkmaktan çekinmeyen bu tür cesur ve yılmaz çocuklara erken cumhuriyet yıllarında çok rastlanır.

Atatürk'ün çocuğa ilişkin görüşlerinin daha sonra eğitim alanına yansıdığını söylemek yanlış olmayacaktır. Çünkü Atatürk nasıl bir insan düşünüyorsa eğitimi de öyle tasarlamaktadır. Bu nedenle Atatürk eğitimi “en önemli ve feyizli görev” olarak görmektedir. Atatürk çocukların ve gençlerin çağın gerektirdiği en üst gelişim ve eğitim düzeyine çıkarılmasını diliyordu. Atatürk'ün toplumu özgürleştirme idealinin temeli, “ fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür” bireyler yaratmaktır. Atatürk, bireyler özgür düşünemezlerse toplumun olmadık yönlere çekilebileceğinden kaygı duyduğunu 1920'lerde söylemiştir: “Fertler mütefekkir olmadıkça kitleler istenen istikamete sevk olunabilirler.” Bu sözün anlamı, bireylerin bilişsel gelişimin en üst düzeyine çıkması, eğitim sisteminin de bu gelişmeyi sağlayacak anlayışa sahip olması ve gereken çabayı göstermesidir. Bu cümledeki “mütefekkir” sözcüğünün anlamı önemli. Düşünen, fikir üreten anlamına gelen bu sözcük bilişsel gelişimin hedefini işaret etmektedir. Geleneksel yaşam tarzı somut bilişsel işlemlerle yetinir; soyutlamaya, kavramlaştırmaya, sistem oluşturmaya gerek görmez. Oysa modern yaşam bireyden soyut sistemler kurmasını, meraklı ve yaratıcı olmasını, kısacası “mütefekkir” olmasını bekler. Günümüzün gelişim psikolojisi de bireyden kendi ahlak sistemini, dünya görüşünü, toplum ve siyaset anlayışını kendisinin oluşturmasını istemekte, bunu bir “gelişim görevi” olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla, entelektüel geri kalmışlıktan kurtulmanın yolu soyut ve kavramsal düşünme düzeyine ulaşmaktır, bunun da yolu uzun süreli ve kaliteli bir eğitimidir⁹.

Öte yandan Atatürk, iyi bir bireyin toplum için yararlı bir birey olduğunu da vurguluyordu. Bu nedenle Atatürk, daha 1923'te, “eğitimin bir süs, zevk ya da başkalarına hükmetme aracı olarak alınamayacağını” belirtiyordu. Dolayısıyla, çağdaş anlamda bir eğitim sistemi toplumun gereksinmelerini dikkate almalı ve toplumun gelişmesine katkıda bulunacak bireyleri yetiştirmelidir. Atatürk'e göre böyle bir eğitimde rehber “bilim ve teknik”tir. Atatürk ülkesini seven, ülkesiyle ilgilenen ve bilimin ışığında özgür düşünen bir gençlik yetiştirmenin herkesin görevi olduğunu söylüyordu¹⁰.

Sonuç

Atatürk'ün çocuk sevgisi ve ilgisinin sadece duygusal bir olgu olduğunu düşünmek; hele bunu onun kişisel zayıflığı olarak görmek yanlıştır. Bu konuyu Atatürk'ün duyuşsal ve bilişsel bütünlüğü içinde görmek ve özellikle bilişsel yönüne dikkat etmek daha doğru olur. Atatürk de çocuklara oyuncak dağıtmış, armağanlar vermiş, çocuklar karşısında gözleri dolmuştur; ama bu günümüzün kimi devlet adamları ya da politikacılarıninki gibi göstermelik, hesaplı, çıkarıcı bir davranış değildir. Asıl önemli olan Atatürk'ün çocuklara ilişkin tutumudur. Sevgiyi bilgi ile bütünleştiren bir yaklaşımdır bu. Atatürk çocukları hem seven hem düşünen bir kişidir. Onun cumhuriyet projesi içinde çocukların da yeri vardır. Atatürk'ün cumhuriyeti gençlere emanet etmesi boşuna değildir. Atatürk'ün aktif ve katılımcı çocuk anlayışının; ezbercilikten uzak, özgürlükçü, bilime dayalı, akılcı bir eğitim felsefesinin de öncüsü olduğu söylenebilir.

KAYNAKLAR

1. Volkan V, Atabey N. Osmanlı'nın Yasından Atatürk'ün Türkiye'si'ne. Ankara: Kripto Kitaplar, 2010.
2. Sönmez C. Atatürk'te Çocuk Sevgisi. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 2004.
3. Aslan DA. Hâkimiyet-i Milliye bayramından çocuk bayramına. İçinde: Cumhuriyet Dönemi Türk Kültürü, Cilt 1. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını, 2009: 278-279.
4. Çavuşoğlu T. Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu ve çocuk: 1921-1983. İçinde: Onur B (ed). Cumhuriyet ve Çocuk. İkinci Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi. Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, 1999: 462-481.
5. Onur B. Türkiye'de Çocukluğun Tarihi. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, 2005.
6. Bahadır O. Cumhuriyet önce çocukları kurtardı. Cumhuriyet Bilim Teknik, Sayı 993, 2006.
7. Yurdakul Y. Atatürk'ten Hiç Yayınlanmamış Anılar (Sekizinci Baskı). İstanbul: Truva Yayınları, 2003.
8. Soyak HR. Atatürk'ten Hatıralar (Üçüncü Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2006.
9. Onur B. Türk Modernleşmesinde Çocuk. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, 2009.
10. Uysal Ş. Atatürk ve çağdaş eğitim. İçinde: Koç N (ed). Atatürk ve Eğitim. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları, 1981: 293-308.